

ЛЕКЦІЯ № 2

Тема: Фізичне виховання в системі середньої освіти Англії

План

1. Особливості середньої освіти в Англії.
2. Фізичне виховання в системі середньої освіти Англії.
3. Спорт як складова шкільного фізичного виховання в Англії.
4. Фізкультурно-спортивні організації Великобританії.

1. Особливості середньої освіти в Англії

У віці 7 років діти переходять у **початкову школу** (Junior Schools). Тут учні розбиваються на три потоки: кращі діти йдуть в потік „А”, середні за успішністю - в потік „В”, а слабше підготовлені — в потік „С”. В кожному з трьох потоків (А-В-С) учні займаються за окремими програмами, що відповідають даному рівню розвитку дітей. Навчальний тиждень зазвичай є 5-денним. Навчальний день триває з 9.00 до 15 год. 30 хв. з перервою на обід і ранкову молитву.

Початкова освіта в Англії триває до 13 років. Діти вчать широкий вибір предметів, з яких 12 дисциплін є обов'язковими. Всі предмети викладає один вчитель. Урок триває від 15 до 45 хв.

Як і в інших типах шкіл, в англійських початкових школах немає єдиних учбових планів і програм. Але на їх складання значний вплив чинить Міністерство освіти за допомогою рекомендацій та інструкцій, в яких міститься орієнтовний перелік предметів учбового плану, рекомендований обсяг змісту предметів тощо. У початковій школі основний час присвячено вивченню англійської мови (40% навчального часу), 15% займає фізичне виховання, близько 12% - ручна праця і мистецтво, інші години розподілені між уроками арифметики, історії, географії, природознавства та релігії.

Англійські діти отримують на уроці разів у п'ять менше матеріалу, ніж діти в українських школах. Дітки в молодших класах не сидять за партами, вишикуваними в ряди, їм не пояснюють новий матеріал, їм майже не задають домашніх завдань.

Середня освіта

В системі загальної середньої освіти Великобританії виділяються два основних види шкіл: граматичні та об'єднані (крім них функціонують також технічні та сучасні середні школи). Найбільш масовим видом шкіл є об'єднані, У них навчається близько 90% учнів. Усі державні та приватні школи вчать дітей з 11 до 16 років і готують їх до отримання GCSE (General Certificate of Secondary Education) - загального свідоцтва про середню освіту, або GNVQ (General National Vocational Qualification) - національного свідоцтва про професійну кваліфікацію.

Навчальна робота в граматичних школах ведеться на основі диференційованого учбового плану. В перших трьох класах курс майже однаковий для всіх і включає: релігію, англійську, французьку, латинську мови, математику, історію, географію, природознавство, музику, образотворче мистецтво, фізкультуру, домоводство (дівчата) і роботи по дереву і металу (хлопчики). В кінці 3-го року у відповідності з результатами успішності учнів, а частково і побажаннями батьків, проходить перерозподіл учнів по відповідних класах (А, В, С, D).

Приватні школи (Private Schools). В Англії поряд з державними існують приватні школи, в яких навчається приблизно 10-12% всіх дітей і підлітків. За якістю навчання вони різко відрізняються одна від іншої. Серед приватних шкіл і безплатні, і разом з тим школи з низькою, помірною і дуже високою платою за навчання. Школи бувають

денними та інтернатного типу; деякі приватні школи існують на благодійні кошти. В більшості приватних шкіл учбово-виховна робота поставлена досить низько.

«Незалежні» школи (Independent Schools) — теж приватні школи, але вищої категорії. На чолі їх стоять опікунські ради, що складаються з представників аристократи, духовенства, верхівки інтелігенції графств і держави. Формально вони незалежні від держави. Серед цього типу приватних шкіл особливо виділяються привілейовані середні школи інтернатного типу—публік скулз(Public Schools) — суспільні школи. Тут навчається 3-4% англійських дітей, хоч престиж їх достатньо високий. Ці школи різко відрізняються від інших шкіл своїм соціальним статусом в державі, а також організацією і методами учбово-виховної роботи.

У 16 років, після завершення обов'язкового циклу освіти, студенти можуть або піти зі школи і почати працювати, або продовжити освіту для того, щоб вступити до університету. Бажаючим поступити до університету пропонується дворічний курс A-levels. Після першого року навчання здаються іспити A-levels, а після другого - A2-levels. Перший рік навчання передбачає обов'язкове вивчення 4-5 предметів, другий 3-4. Обов'язкових предметів, необхідних до здачі, немає - всі предмети студент підбирає собі індивідуально з 15-20 запропонованих школою, тим самим визначаючи свою спеціалізацію, якій будуть присвячені наступні 5-6 років навчання в університеті.

2. Фізичне виховання в системі середньої освіти Англії.

У Великій Британії фізичне виховання та спорт є істотним елементом шкільної освіти дітей та молоді. Існують загальнодержавна програма з фізичного виховання, регіональні програми. Кожна школа (не зважаючи на вік учнів і тип школи) має власну програму фізичного виховання опрацьовану вчителями даної школи, в основі якої лежить загально державна програма [7].

Процес обов'язкового навчання у середніх школах Англії поділяється на чотири ключові етапи, протягом яких школярі Англії повинні досягнути певних рівнів навчання (з I до VIII), визначених Національною програмою фізкультурної освіти. Залежно від етапу навчання програмою передбачено такі обов'язкові види діяльності на уроках фізкультурної освіти: легка атлетика, гімнастика, танці, ігри, активне дозвілля на природі, плавання.

Зміст спортивної діяльності на уроках фізкультурної освіти у середніх школах Англії передбачає значну кількість спортивних ігор, які не містяться у програмі навчання для шкіл України (табл. 2):

<i>Спортивна гра</i>	<i>Шкільна програма Англії</i>	<i>Шкільна програма України</i>
<i>Бадмінтон</i>	+	+
<i>Баскетбол</i>	+	+
<i>Волейбол</i>	+	+
<i>Гольф</i>	+	-
<i>Крикет</i>	+	-
<i>Лакрос</i>	+	-
<i>Настільний теніс</i>	+	+
<i>Нетбол</i>	+	-
<i>Регбі</i>	+	-
<i>Сквош</i>	+	-
<i>Софтбол</i>	+	-
<i>Теніс</i>	+	+
<i>Футбол</i>	+	+
<i>Хокей</i>	+	+
<i>Хокей на траві</i>	+	-

Розподіл навчального матеріалу з предмету “Фізкультурна освіта” у середніх школах Англії реалізується за допомогою спеціальних модулів. Національна програма визначає 27 модулів різних рівнів складності, використовуючи які вчителі можуть скласти власну систему роботи. Переважна більшість шкіл використовують 12-модульну систему роботи.

У практиці оцінювання застосовують різні стратегії: формальне і неформальне оцінювання; внутрішнє та зовнішнє оцінювання; оцінювання за критеріями, нормативами та індивідуальними особливостями; іспит з фізкультурної освіти.

Особливу роль для формування академічної значущості предмету відіграло впровадження іспиту з предмету “Фізкультурна освіта”. Про це свідчить збільшення кількості учнів, що обрали екзамен з 38 тис. осіб у 1992 р., 87 тис. у 1997 р. і до 90 тис. у 2001 р. (рис.1).

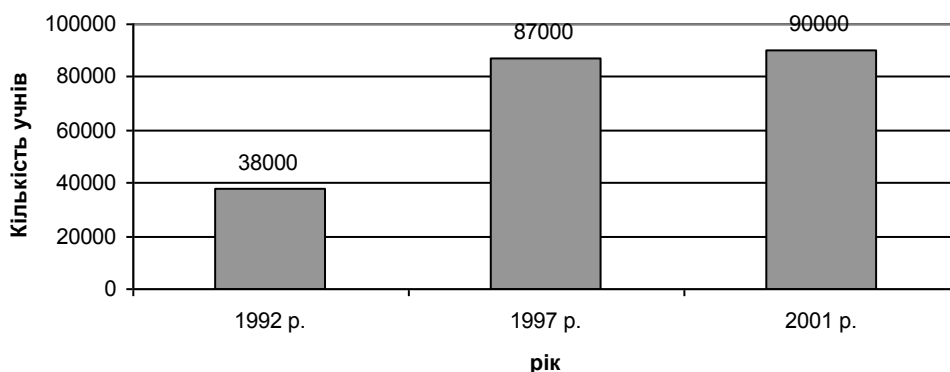

Рис.1. Динаміка зростання кількості випадків вибору іспиту з фізкультурної освіти серед учнів

Іспит з фізкультурної освіти містить 60% практичних завдань та 40% теоретичних питань. Практична частина передбачає вправлення щонайменше у трьох видах рухової активності (гімнастика, танці, легка атлетика та плавання) за вибором учня.

Обов'язковим є також обрання однієї зі спортивних ігор. Теоретична частина містить 24% завдань, пов'язаних зі здоровим способом життя, і 16% - з теорією спорту (рис.2).

Важливим завданням фізкультурної освіти школярів Англії є залучення дітей з особливими потребами до спільних занять зі здоровими дітьми. Процес фізичного виховання дітей з особливими потребами в Англії передбачає: максимальну активізацію учнів у навчанні та фізичній діяльності; навчання контролювати свою поведінку, ефективно та безпечно брати участь у навчанні; підготовку до праці; забезпечення спеціальним інвентарем, засобами зв'язку і літературою.

3. Спорт як складова шкільного фізичного виховання в Англії.

У навчально-виховному процесі шкіл Англії значну роль відіграє спорт, оскільки традиційно необхідною частиною суспільного життя людей цієї країни вважається академічний спорт, який став основою фізичного виховання молоді. На сучасному етапі, шкільний спорт відіграє важливу роль у навчанні та вихованні учнів, оскільки вважається першою сходинкою на шляху до серйозних спортивних досягнень; високий рівень його організації розглядається як основа для майбутніх успіхів на національному та міжнародному рівнях.

Особливостями організації шкільного спорту в Англії є:

- надання допомоги шкільному спорту з боку державних та громадських організацій;

- досягнення повної самостійності учнів шляхом надання їм можливості вибору форм спортивних занять;
- організація спортивних змагань, спрямованих на досягнення певного спортивного результату;
- проведення різноманітних спортивних свят, фестивалів, конкурсів; матеріальне забезпечення участі у спортивних заходах усіх зацікавлених школярів.

З 2006 по 2011 роки по всій Британії проходили так звані Шкільні Ігри. В цих іграх задіюються кращі представники шкіл з тих чи інших видів спорту. Захід проводиться за олімпійською моделлю і включає велику кількість спортивних подій, що відбуваються протягом чотирьох днів.

Ігри були започатковані організацією Youth Sport Trust. У 2011 році 1600 найкращих спортсменів змагалися з 12 видів спорту, таких як: легка атлетика, бадмінтон, велоспорт, фехтування, гімнастика, хокей, дзюдо, регбі, плавання, настільний теніс, волейбол і баскетбол на візках.

З самого початку Шкільні Ігри передбачали участь лише найкращих атлетів, проте зараз їхня структура дещо змінена і дає змогу залучати більшу кількість бажаючих прийняти участь в тих чи інших змаганнях. На сьогодні структура змагань дозволяє змагатися учням на чотирьох рівнях:

I. внутрішньо шкільні змагання для усіх учнів школи;

II. учні та команди, відібрані для місцевих міжшкільних змагань;

III. Змагання району або округу, що проходять у вигляді спортивного фестивалю з багатьох видів спорту і є підсумком змагань протягом року

IV. Фінальні Шкільні Ігри Sainsbury: національний мульти-спортивний захід, де найбільш талановиті молоді люди у Великобританії відбираються для виступу на спортивних спорудах (у тому числі Олімпійський парк в 2012 році). [<http://www.2012schoolgames.com/>]

На розвиток Шкільних ігор з державного бюджету, а також коштів організації Спортивна Англія виділено понад 128 млн. фунтів. [<http://www.yourschoolgames.com/about-the-games>]

5. Фізкультурно-спортивні організації Великобританії.

Асоціація з фізичної культури

Асоціація з фізичного виховання - єдине об'єднання, що займається питаннями фізкультурної освіти у Великобританії.

Мета діяльності асоціації полягає у сприянні і підтримці високих стандартів на всіх рівнях фізичного виховання.

Асоціацію було започатковано 23 березня 2006 року. Вона стала об'єднаною організацією створеною на основі двох діючих на той час структур, а саме Британської організації викладачів та консультантів з фізичного виховання та Асоціації з фізичного виховання Об'єднаного Королівства.

Девіз Асоціації - «Фізичне виховання серце шкільного життя»

Асоціація спорту та рекреації є організацією, що об'єднує представницькі та керівні структури спорту та відпочинку в Британії. До асоціації входить понад 300 організацій, серед них федерації з багатьох популярних в королівстві видів спорту.

Основна мета діяльності асоціації – популяризація різних видів спорту, сприяння роботі спортивних федерацій, лобіювання ідей спорту та активного відпочинку на різних рівнях виконавчої влади.

Асоціація спорту та рекреації допомагає налагодити організаційну та управлінську структуру своїх членів, здійснює заходи, щодо забезпечення фінансової успішності відповідних структур.

Траст юнацького спорту (Youth Sport) Trust незалежнаа благодійна організація діяльність якої присвячена зміні життя молодих людей через спорт. Заснована в 1994 році, допомагає молоді реалізувати свій життєвий потенціал, надаючи якісну фізкультурну освіту та можливість займатися спортом. Зусилля організації спрямовані на забезпечення можливості для кожної дитини доступно займатися спортом шляхом отримання якісного фізичного виховання в початковій школі. Організація також дбає про забезпечення належних можливостей для занять спортом дітей з особливими потребами. [<http://www.youthsporttrust.org/about-us.aspx>]

Відділ у справах культури, ЗМІ і спорту (DCMS) є структурним підрозділом уряду Великобританії, відповідальним за культуру і спорт в Англії, а також деякі аспекти роботи засобів масової інформації по всій Великобританії, таких як радіомовлення та Інтернет.

Він також несе відповідальність за сферу туризму, відпочинку і творчі індустрії.

Відділ є відповідальним за проведення Олімпійських та Паралімпійських ігор 2012, забезпечує управління цифровими засобами зв'язку.

Відділ звітує парламенту та громадськості за використання коштів, які витрачаються на різноманітні проекти у відповідних сферах.

Спортивна Англія (Sport England) – позавідомчий державний орган Департаменту у справах культури, ЗМІ і спорту. Роль цієї організації полягає у створенні основи для зв'язку системи спорту з урядовими спортивними організаціями та іншими партнерами з метою збільшення кількості людей, що займаються спортом, підтримки рівня кількості змагань, виявлення талановитих особистостей та сприяння їхньому спортивному зростанню [<http://www.sportengland.org/default.aspx>].

У період з 2012 по 2017 роки організацією заплановано виділити понад 1 млрд. фунтів з Національної лотереї та бюджетних коштів на організації та проекти що будуть:

- створювати більше можливостей для залучення до спорту молоді;
- займатися вихованням та розвитком талановитих дітей;
- створювати відповідні умови у відповідних місцях;
- забезпечувати реальні можливості для громад;
- підтримка місцевої влади і розблокувати фінансування місцевих.

Згідно свого статуту **Спортивна Англія** виконує дві функції – розповсюджує національну спортивну лотерею та займається захистом ігрових майданчиків. Організація надає консультативні послуги стосовно утримання та експлуатації цих майданчиків, а також приймає участь в розробці генеральних планів побудови житлових масивів.

Вплив на фізичну культуру в школі мають також Відділ освіти та відділ здоров'я, які розробляють відповідні програм та рекомендації.